

Informacja dla Komisji powołanych przez Wojewodę dotycząca ogólnych zasad szacowania szkód w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun obsunięcie się ziemi lub lawinę.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz.U. Nr 22, poz.121 z późn. zm.), za zgodą Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa może stosować dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, w których wystąpiły szkody spowodowane przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun obsunięcie się ziemi lub lawinę w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, zwane dalej „niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi”.

W rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich szkody spowodowane przez:

1) **powódź** – oznaczają szkody powstałe wskutek:

- a) zalania terenów w następstwie podniesienia się poziomu wód płynących i stojących,
- b) zalania terenów wskutek deszczu nawalnego,
- c) spływu wód po zboczach lub stokach na terenach górskich i podgórskich.

Nie traktuje się natomiast jako zalania, nawilgocenia gleby, jeżeli nie było ono poprzedzone wystąpieniem wody na powierzchni gruntu. Jako zalania nie traktuje się również zastoisk wodnych, utrzymujących się corocznie w terenach podmokłych o wysokim poziomie wody gruntowej przez dłuższe okresy czasu niezależnie od nasilenia opadów atmosferycznych.

- 2) **huragan** – oznaczają szkody powstałe w wyniku działania wiatru o prędkości nie mniejszej niż 24 m/s, którego działanie wyrządza masowe szkody; pojedyncze szkody uważa się za spowodowane przez huragan, jeżeli w najbliższym sąsiedztwie stwierdzono działanie huraganu;
- 3) **piorun** – oznaczają szkody będące następstwem wyładowania atmosferycznego pozostawiającego bezsporne ślady tego zdarzenia, potwierdzonego dokumentem z Policji lub Straży Pożarnej lub Powiatowego Inspektora Weterynarii w przypadku zwierząt gospodarskich, jeżeli zdarzenie miało miejsce poza budynkiem inwentarskim;
- 4) **suszę** – oznaczają szkody spowodowane wystąpieniem, w dowolnym sześciodekadowym okresie od dnia 1 kwietnia do dnia 30 września, spadku klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonej dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb; w przypadku gdy dla danej rośliny nie jest prowadzony monitoring suszy, szkody można szacować, jeżeli monitoring potwierdza wystąpienie suszy w uprawach o analogicznych wymaganiach wodnych;
- 5) **ujemne skutki przezimowania** – oznaczają szkody spowodowane wymarzeniem, wymoknięciem, wyprzieniem, wysmaleniem lub wysadzeniem roślin, w okresie od dnia 1 grudnia do dnia 30 kwietnia, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;
- 6) **przymrozki wiosenne** – oznaczają szkody spowodowane przez obniżenie się temperatury poniżej 0°C, w okresie od dnia 15 kwietnia do dnia 30 czerwca, polegające na całkowitym lub częściowym zniszczeniu roślin lub całkowitej utracie plonu lub jego części;
- 7) **deszcz nawałny** - oznaczają szkody powstałe wskutek deszczu o współczynniku wydajności co najmniej 4; w przypadku braku możliwości ustalenia tego współczynnika bierze się pod uwagę stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania, świadczące wyraźnie o działaniach deszczu nawałnego;
- 8) **obsunięcie się ziemi** - oznaczają szkody spowodowane przez zapadanie się ziemi oraz usuwanie się ziemi, z tym że za szkody spowodowane przez:
 - a) zapadanie się ziemi - uważa się szkody powstałe wskutek obniżenia się terenu z powodu zawalenia się podziemnych wolnych przestrzeni w gruncie;
 - b) usuwanie się ziemi - uważa się szkody powstałe wskutek ruchów ziemi na stokach;
- 9) **grad** - oznaczają szkody powstałe wskutek opadu atmosferycznego składającego się z bryłek lodu;

10) lawinę – oznaczają szkody powstałe wskutek gwałtownego zsuwania się lub staczania ze zboczy górskich lub podgórszych mas śniegu, lodu, skał, kamieni, ziemi lub błota.

1. Ustalenia wysokości szkody dokonuje poprzez lustrację na miejscu komisja powołana przez wojewodę, właściwego ze względu na miejsce wystąpienia szkód w ciągu 2 miesięcy od dnia stwierdzenia skutków niekorzystnych zjawisk atmosferycznych jednak nie później niż:

- 3 miesiące od wystąpienia suszy, gradu, przymrozków wiosennych, deszczu nawalnego, huraganu, pioruna, obsunięcia się ziemi lub lawin,
- 3 miesiące od ustąpienia wody umożliwiającego wejście komisji na pola i rozpoczęcie szacowania szkód w uprawach, zwierzętach i maszynach spowodowanych przez powódź i 12 miesięcy od ustąpienia wody w przypadku szacowania szkód spowodowanych przez powódź w budynkach i drzewach.

Natomiast Wojewoda w ciągu 3 miesięcy od dnia stwierdzenia skutków niekorzystnych zjawisk atmosferycznych występuje do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z wnioskiem o uruchomienie na podstawie § 12 w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. preferencyjnej linii kredytów na wznowienie produkcji dla gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej poszkodowanych w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

W celu rzetelnego oszacowania szkód w uprawach ozimych, spowodowanych przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne w roku siewu mając na uwadze fazę rozwojową roślin komisja powołana przez wojewodę powinna niezwłocznie potwierdzić wystąpienie skutków działania niekorzystnego zjawiska (np. w formie notatki lub protokołu), natomiast szkody w tym również szkody powstałe w wyniku ujemnych skutków przezimowania, powinny zostać oszacowane w następnym roku, niezwłocznie po ruszeniu wegetacji, jednak nie później niż w lipcu.

W przypadku szkód w uprawach ozimych spowodowanych przez niekorzystne zjawiska atmosferyczne w terminie do 20 maja wymagających zaorania lub ponownego obsiewu, poziom szkód w uprawach ustala się uwzględniając szacunki strat określone przez komisję, jednak nie wyżej niż 50% plonu (w tym przypadku do wyliczenia wysokości szkód nie uwzględnia się plonów roślin które zostały zasiane po zlikwidowanych uprawach ozimych).

Uwzględniając opinię Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach szacowanie szkód mrozowych na drzewach owocowych po surowej zimie powinno być przeprowadzone co najmniej dwukrotnie. Pierwszego oszacowania szkód po surowej zimie należy dokonać wiosną, jednak nie

później niż w lipcu. W drugim półroczu powinno być dokonane powtórne oszacowanie strat, w celu stwierdzenia, czy uszkodzone drzewa zregenerowały częściowo uszkodzenia, czy też straty pogłębiły się. Według opinii Instytutu Sadownictwa zdarza się także, iż w czasie pierwszej oceny przeprowadzonej w pierwszej połowie sezonu wegetacyjnego, oceniający stwierdzają, że uszkodzenia drzew są bardzo silne, które następnie w drugim półroczu się zregenerowały. Drugiego szacowania strat można dokonać do końca października, zanim w sposób naturalny spadną liście. Wniosek wojewody o uruchomienie preferencyjnej linii kredytowej w związku ze szkodami w drzewach owocowych powinien być złożony po powtórny oszacowaniu szkód.

W razie kilkakrotnego uszkodzenia tej samej uprawy, wysokość każdej następnej szkody ustala się z uwzględnieniem wysokości poprzednio ustalonych szkód w skali całego gospodarstwa rolnego w odniesieniu do średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody, albo z trzech lat w okresie pięcioletnim, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji. W takim przypadku w kolejnym protokole wysokość szkód powinna zostać pomniejszona o szkody wykazane w poprzednich protokołach w odniesieniu do tej samej uprawy rolnej. Jeżeli w poprzednim protokole oszacowane przez komisje szkody były niższe niż 30%, komisja w kolejnym protokole może podać łączną wartość i poziom szkód w skali gospodarstwa w odniesieniu do wszystkich niekorzystnych zjawisk atmosferycznych. W tym przypadku w protokole powinny być także wyodrębnione wartości szkód i ich poziom w skali gospodarstwa z wyodrębnieniem do każdego niekorzystnego zjawiska.

Niekorzystnym zjawiskiem atmosferycznym musi być dotknięty pewien obszar /najmniej sołectwo/, na którym znajdują się poszkodowane gospodarstwa, w rozmiarach stanowiących zagrożenie dalszego ich funkcjonowania, z wyjątkiem:

- szkód powstałych w wyniku pioruna oraz przypadków gdy uprawa prowadzona jest na użytkach rolnych położonych na obszarach narażonych na możliwość powstawania szkód wskutek miejscowych wymarznięć lub przymrozków wiosennych,
- wystąpienia szkód w pojedynczych poszkodowanych gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej, jeżeli szkody te przekraczają 30% średniej rocznej produkcji rolnej w tych gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub średniej z trzech lat w okresie pięcioletnim

poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji lub powyżej 1050 zł w odniesieniu do pojedynczego środka trwałego.

Kredyty na wznowienie produkcji w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej są udzielane bezpośrednio po wystąpieniu szkód spowodowanych niekorzystnymi zjawiskami atmosferycznymi, tj. w najbliższym cyklu produkcyjnym. Komisja powinna oszacować wszystkie szkody, które wystąpiły w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej (tj. w uprawach, zwierzętach i w środkach trwałych).

2. Za podstawę określenia zakresu i wysokości szkody w uprawach rolnych przyjmuje się w szczególności:

- 1) w przypadku szacowania szkód pod kątem ubiegania się o kredyt obrotowy:
 - a) powierzchnię działki, na której uprawy zostały uszkodzone lub zniszczone (minimalna powierzchnia uprawy nie może być mniejsza niż 0,1 ha);
 - b) rodzaj uprawy, z uwzględnieniem właściwej fazy rozwoju roślin,
 - c) utracone plony z poszczególnych upraw, o których mowa w pkt b), w roku w którym wystąpiły szkody, wyliczone na podstawie średnich plonów poszczególnych upraw w danym gospodarstwie¹, a w przypadku braku danych na podstawie danych statystycznych dla danego województwa²;
 - d) określony w procentach poziom szkód w uprawach rolnych z tym, że *aby uzyskać pomoc publiczną w formie dopłat do oprocentowania kredytów obrotowych* poziom szkód musi być wyższy niż 30% średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub średniej z trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji (w przypadku, jeżeli w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej prowadzona jest tylko produkcja roślinna). Określony w procentach poziom szkód w gospodarstwie rolnym może być wyliczony na podstawie powierzchni poszczególnych upraw i średnich plonów tych upraw z 3 ostatnich lat lub z 3 lat w okresie 5-letnim poprzedzającym rok wystąpienia szkody, z pominięciem roku o najniższym i najwyższym plonie (dt/1ha) oraz prognozowanych lub uzyskanych plonów w roku w którym wystąpiły szkody przy czym dopuszcza się wyliczenie szkód w uprawach rolnych w gospodarstwie rolnym również z uwzględnieniem cen.

Średnią roczną produkcję rolną z ubiegłych trzech lat lub średnią z trzech lat opartą na okresie pięciu ubiegłych lat, z wyłączeniem wartości najwyższej i najniższej ustala się na

podstawie danych rachunkowych lub dokumentów potwierdzających wielkość prowadzonej produkcji rolnej w danym gospodarstwie rolnym, a w przypadku braku takich danych lub dokumentów - na podstawie danych o średniej wielkości produkcji publikowanych przez jednostki doradztwa rolniczego, urzędy statystyczne lub Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowego Instytutu Badawczego.

- e) średnie ceny sprzedaży poszczególnych produktów rolnych w danym roku otrzymane przez producenta rolnego¹, a w przypadku braku danych średnie ceny dla województwa²,
- f) wysokość szkód powinna być wykazana według obniżenia przychodu³;
- 2) w przypadku szacowania szkód pod kątem ubiegania się o kredyt inwestycyjny przyjmuje się minimalny poziom strat w odniesieniu do pojedynczego środka trwałego w wysokości powyżej 1050 zł oraz wartość ponoszonych rzeczowych nakładów niezbędnych na:
- a) przywrócenie funkcji użytkowych:
 - zniszczonych lub uszkodzonych budynków inwentarskich, magazynowo-składowych, szklarni, tuneli foliowych i innych budynków i budowli służących do produkcji rolnej, poprzez ich odbudowę lub wykonanie niezbędnych remontów kapitalnych, (w przypadku szkód spowodowanych piorunem, należy dołączyć dokument Policji lub Straży Pożarnej potwierdzający powstanie tych szkód wskutek uderzenia pioruna),
 - uszkodzonych ciągników, maszyn i urządzeń rolniczych poprzez przeprowadzenie remontów kapitalnych,
 - b) przywrócenie produktywności poprzez zakup stada podstawowego zwierząt gospodarskich,
 - c) zakup w miejsce zniszczonych: ciągników, maszyn, urządzeń rolniczych, a także samochodów ciężarowych, dostawczych lub specjalistycznych wyłącznie dla potrzeb związanych z produkcją w działach specjalnych produkcji rolnej.

¹ na podstawie danych rachunkowych, innej ewidencji lub dokumentów będących w posiadaniu producenta rolnego, które potwierdzają uzyskiwanie plonów i cen w danym gospodarstwie.

² na podstawie danych ODR, urzędów statystycznych, danych Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowego Instytutu Badawczego, a także danych zawartych w Zintegrowanym Systemie Informacji Rynkowej znajdującym się na stronie internetowej MRiRW;

³ kwota obniżenia przychodu stanowi różnicę pomiędzy kwotą wynikającą z iloczynu średniego rocznego plonu lub średniej rocznej liczby zwierząt z okresu ostatnich trzech lat poprzedzających rok wystąpienia niekorzystnego zjawiska atmosferycznego (lub średniego rocznego plonu lub średniej liczby zwierząt z okresu trzech lat w ramach ostatnich pięciu lat, z wyłączeniem wartości najniższej i najwyższej) i otrzymanej średniej ceny sprzedaży w tym okresie a kwotą wynikającą z iloczynu plonu uzyskanego lub przewidywanego do uzyskania po uwzględnieniu szkód w roku, w którym wystąpiło niekorzystne zjawisko atmosferyczne lub liczby zwierząt i średniej ceny sprzedaży lub prognozowanej ceny sprzedaży danego produktu w województwie otrzymanej w tym roku.

- 3) *w przypadku szacowania szkód w sadzie, lub innej plantacji roślin wieloletnich, których okres użytkowania jest dłuższy niż 5 lat, z wyłączeniem plantacji truskawek, plantacji choinek oraz roślin na cele energetyczne pod kątem ubiegania się o pomoc na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych uwzględnia się wartość bieżącą roślin (tj. w zależności od wieku) oraz współczynnik oceny bonitacyjnej wartości bieżącej (bez utraconych korzyści); do wykorzystania na stronie internetowej MRiRW – pomoc opracowanie Krzysztofa Zmarlickiego – Określanie wartości plantacji kultur wieloletnich udostępnione nieodpłatnie przez Polską Federację Stowarzyszeń Rzeczoznawców Majątkowych;*
 - 4) *W przypadku szacowania szkód w szkółkach dla celów ubiegania się o pomoc na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych powinny być szacowane wyłącznie szkody w roślinach matecznych, których okres użytkowania jest dłuższy niż 5 lat.*
3. W przypadku szacowania szkód w zwierzętach gospodarskich za podstawę określenia zakresu i wysokości szkody przyjmuje się:
 - 1) liczbę utraconych zwierząt;
 - 2) ceny uzyskiwane przez producenta rolnego a w przypadku ich braku średnie ceny rynkowe w danym województwie,
 - 3) określony w procentach poziom strat w zwierzętach gospodarskich z tym, że o pomoc w formie dopłat do oprocentowania kredytów mogą ubiegać się gospodarstwa rolne lub działy specjalne produkcji rolnej, w których do szacowania poziom szkód musi być wyższy niż 30% średniej rocznej produkcji danego rolnika z ubiegłych trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub trzech lat w okresie pięcioletnim z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji (w przypadku, jeżeli w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej prowadzona jest tylko produkcja zwierzęca).
 4. W przypadku gdy w gospodarstwie rolnym prowadzona jest produkcja roślinna i zwierzęca, niezależnie od tego czy szkody wystąpiły wyłącznie w uprawach, czy wyłącznie w zwierzętach czy też w uprawach i zwierzętach, dla celów ubiegania się o kredyt preferencyjny poziom szkód musi być wyższy niż 30% średniej rocznej produkcji danego rolnika z ubiegłych trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody lub trzech lat w okresie pięcioletnim z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji, tj. w zakresie produkcji zwierzęcej i roślinnej.

5. Komisja powołana przez Wojewodę, zgodnie z ww. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r., powinna składać się co najmniej z 3 osób, przy czym w przypadku szacowania szkód:
- a) w uprawach rolnych lub stawach – 2 osoby powinny posiadać wykształcenie wyższe albo średnie w zakresie rolnictwa, ekonomiki rolnictwa lub rybactwa;
 - b) w budynkach – co najmniej 1 osoba powinna posiadać wykształcenie i doświadczenie zawodowe w budownictwie.
6. Komisja jest zobowiązana sporządzić protokół z oszacowania wszystkich szkód, które wystąpiły w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej (tj. w uprawach, zwierzętach i środkach trwałych) w dwóch egzemplarzach, jeden dla wojewody drugi dla producenta rolnego. Powyższy protokół powinien zawierać co najmniej:
- 1) imiona i nazwiska członków komisji;
 - 2) datę oszacowania szkód spowodowanych przez suszę, grad, deszcz nawalny, ujemne skutki przezimowania, przymrozki wiosenne, powódź, huragan, piorun obsunięcie się ziemi lub lawinę;
 - 3) datę wystąpienia szkód w gospodarstwie rolnym;
 - 4) adres i miejsce zamieszkania producenta rolnego albo adres i miejsce położenia gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego produkcji rolnej;
 - 5) informacje o zakresie i wysokości szkód w uprawach, zwierzętach gospodarskich, rybach lub środkach trwałych;
 - 6) informacje o kosztach nieponiesionych w związku z wystąpieniem szkód,
 - 7) informacje o kwotach uzyskanego odszkodowania z tytułu ubezpieczenia upraw rolnych, zwierząt gospodarskich, ryb lub środków trwałych;
 - 8) informacje o średniej rocznej produkcji rolnej w gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej z:
 - a) trzech lat poprzedzających rok, w którym wystąpiły szkody, albo
 - b) trzech lat w okresie pięcioletnim poprzedzającym rok, w którym wystąpiły szkody, z pominięciem roku o najwyższej i najniższej wielkości produkcji - ustalonej na podstawie danych rachunkowych lub dokumentów potwierdzających wielkość prowadzonej produkcji rolnej w danym gospodarstwie rolnym, a w przypadku braku takich danych lub dokumentów - na podstawie danych o średniej wielkości produkcji publikowanych przez jednostki doradztwa rolniczego, urzędy statystyczne lub Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy.
 - 9) czytelne podpisy członków komisji oraz producenta rolnego.

W przypadku posiadania przez rolnika gruntów w kilku gminach, komisja powołana przez wojewodę dokonuje oszacowania szkód w skali całego gospodarstwa rolnego danego rolnika i we wniosku, kierowanym do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wyrażenie zgody na uruchomienie preferencyjnych kredytów na wznowienie produkcji dany rolnik powinien być uwzględniony tylko raz w gminie właściwej ze względu na siedzibę gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego produkcji rolnej. W przypadku, gdy gospodarstwo rolne położone jest na terenie dwóch lub więcej województw i szkody powstały na terenie więcej niż jednego województwa protokół jest sporządzony przez komisję powołaną przez wojewodę właściwego ze względu na wystąpienie szkód. Następnie protokół przekazywany jest wojewodzie właściwemu ze względu na położenie największej części gospodarstwa, który sporządza opinię dla całego gospodarstwa.

